Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πέλλας

Ministry of Culture and Sports
Ephorate of Antiquities of Pella

Οδοιπορικό στην αρχαία Αλμωπία

Historical itinerary in Almopia

Η Αλμωπία συνδυάζει τη φυσική ομορφιά με μια μακραίωνη ιστορία που πιστοποιείται από παλαιοντολογικά ευρήματα, σημαντικές προϊστορικές θέσεις, κλασικές αρχαιότητες, το μεσαιωνικό κάστρο της Χρυσής (Μογλενά), αλλά και αξιοσημείωτες λαϊκές τοιχογραφίες του 19ου αιώνα. Η ονομασία της περιοχής αναφέρεται ήδη στον Θουκυδίδη, ενώ μεταγενέστερες πηγές μιλούν για τρεις πόλεις, την Άψαλο, την Όρμα και την Ευρωπό, οι οποίες όμως δεν έχουν ταυτιστεί με ασφάλεια με σημερινές θέσεις.

1

2

The region of Almopia combines natural beauty with a long history, evident in paleontological finds, significant Prehistoric sites, Classical antiquities, the Medieval castle at Chrysi (Moglena), and noteworthy folk mural paintings in several 19th century churches. The name of the region has already been mentioned by Thucydides, while later sources refer to three cities, Apsalos, Orma and Europos, not securely identified yet.

3

Η κατοίκηση ξεκινά από παλαιότερα. Γύρω από τη σύγχρονη Άψαλο έχουν εντοπιστεί και ερευνηθεί θέσεις της μεσολιθικής (10η-8η χιλιετία π.Χ.), της νεολιθικής περιόδου (7η-4η χιλιετία π.Χ.), μια μάλιστα με σύστημα τάφρων, αλλά και της εποχής του χαλκού (3η-2η χιλιετία π.Χ.), στην οποία αποκαλύφθηκε ένας κεραμικός κλίβανος (εικ. 1).

Θέσεις της νεολιθικής εποχής εντοπίζονται και βόρεια της Αψάλου: στη Σωσάνδρα ερευνήθηκε μια οικία του 6000 π.Χ. περίπου (εικ. 2), της οποίας η ανωδομή είχε καταπλακώσει και διασώσει την οικοσκευή. Κατάλοιπα ανθρώπινης δραστηριότητας αυτής της εποχής έχουν εντοπιστεί και σε κάποια από τα σπήλαια στο Λουτράκι. Όλη η περιοχή συνέχισε να κατοικείται αδιάλειπτα μέχρι σήμερα, αλλά για τις σημαντικότερες θέσεις των κατοπινών εποχών πρέπει κανείς να κινηθεί ανατολικά.

Evidence of habitation is much older than that. Excavations around modern Apsalos have revealed a Mesolithic site (10th-8th millennium BC), a couple of Neolithic sites (7th-4th millennium BC), one of them with a system of ditches, and a Bronze Age site (3rd-2nd millennium BC) with a pottery kiln (fig. 1).

Neolithic sites are also known to the north. A building dated to around 6000 BC was excavated at Sosandra (fig. 2) with its contents preserved under its fallen earthen superstructure. At Loutraki several of the caves were also used during the Neolithic. The entire area was continuously inhabited to the present, but for the most important sites of later periods one must turn to the east.

Μπορείτε να επισκεφθείτε
το κάστρο της Χρυσής,
το νεκροταφείο στην Κωνσταντία και
το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πέλλας.

You may visit the castle at Chrysi,
the cemetery at Konstantia, and
the Archaeological Museum at Pella.

Tel. +302381024356, +302382031160

Σημαντικό κέντρο της περιοχής, το οποίο ίσως ταυτίζεται με την αρχαία Ευρωπό, είναι το Άλωρο. Η θέση κατοικείται ήδη από την ύστερη εποχή του χαλκού, αλλά καλύτερα ερευνημένο είναι ένα τμήμα του τείχους με πύλη (εικ. 4) που χρονολογείται στα ελληνιστικά (3ος-2 ος αι. π.Χ.) και στα υστερορωμαϊκά χρόνια (4ος-5ος αι. μ.Χ.). Ανατολικά του Αλώρου, στις δυτικές παρειές του Πάικου, βρίσκεται η Κωνσταντία, όπου συναντά κανείς το νεκροταφείο της πρώιμης εποχής του σιδήρου (11ος-7ος αι. π.Χ.), με τύμβους φτιαγμένους από λιθοσωρούς (εικ. 3), προορισμένους μάλλον για οικογενειακές ταφές. Ακόμη πιο βόρεια ένα παρόμοιο νεκροταφείο έχει εντοπιστεί στον Πρόδρομο.

Κοντά στο Άλωρο βρίσκει κανείς το εντυπωσιακό κάστρο της Χρυσής, τα μεσαιωνικά Μογλενά (εικ. 6), σημαντικό κέντρο της περιοχής και επισκοπική έδρα τουλάχιστον από τον 11ο αι. μ.Χ. Στο βορειοανατολικό τμήμα της περιοχής μπορεί κανείς να δει μια σειρά από νεότερους ναούς στην Περίκλεια (Αγία Παρασκευή), τον Αρχάγγελο (Άγιος Νικόλαος και Μονή Αρχαγγέλου), το Αετοχώρι (Άγιος Δημήτριος, εικ. 5, 7) και τη Λαγκαδιά (Άγιοι Ανάργυροι) με εξαιρετικό λαϊκό διάκοσμο ζωγραφισμένο από μια οικογένεια ζωγράφων από το Κρούσοβο που δραστηριοποιήθηκε στην περιοχή το δεύτερο μισό του 19ου αι. Σύγχρονοι περίπου είναι και οι ναοί της Κοίμησης της Θεοτόκου στο Γαρέφι και του Αγ. Δημητρίου στην Ξιφιανή, ενώ λίγο παλαιότερο είναι το τμηματικά σωζόμενο γεφύρι νότια του Αλώρου, το ευρύτερα γνωστό ως «το γεφύρι του Μεγαλέξανδρου».

4

6

A significant centre of the region, which may have been the ancient city of Europos, is Aloro. The site was already used in the later Bronze Age, but excavations have focused on a segment of the circuit wall (fig. 4) that also preserves a gate and dates to the Hellenistic (3rd-2nd cent. BC) and the late Roman period (4th-5th cent. AD). East of Aloro, on the western slopes of mount Paiko, at Konstantia, one can find a cemetery of the early Iron Age (11th-7th cent. BC), which consists of tumuli made of stones (fig. 3), probably for the burial of kin. Further north, a similar cemetery has been found at Prodromos.

Near Aloro one can find the remarkable castle of Chrysi, the Medieval town of Moglena (fig. 6), an important centre of the region and an episcopal seat since at least the 11th century AD. To the northeast one can visit a series of later churches at Perikleia (St. Paraskevi), Archangelos (St. Nikolaos and the Monastery of Archangelos), Aetochori (St. Dimitrios, fig. 5 and 7) and Langadia (Ss Kosmas and Damianos - Agioi Anargiroi), all with excuisite mural paintings made by a family of artists from Krousovo that worked around the area during the second half of the 19th century. The churches at Garefi (Dormition of Virgin Mary - Koimisis of Theotokos) and Xifiani (St Dimitrios) date to around the same time, while a partially preserved bridge south of Aloro, known as "the bridge of Alexander the Great" is a bit older.

5

7

Πληροφορίες - Information: Tel. +302381024356
e-mail: efapel@culture.gr | pella.museum@gmail.gr

Κείμενα: Σ. Νανόγλου - Text: S. Nanoglou
Γραφιστικός σχεδιασμός: Χ. Τζώτζης - Graphic design: Ch. Tzotzis